

TRENING UMIEJĘTNOŚCI DLA DZIECI Z ZACHOWANIAMI PROBLEMOWYMI

Na podstawie książki: „Trening umiejętności dla dzieci z zachowaniami problemowymi”

Michael. L. Bloomquist

Część 2

NABYWANIE KOMPETENCJI

Człowiek od urodzenia wykonuje zadania rozwojowe. To podróż poprzez kolejne etapy życia. Psychoanalityk Erik Erikson, był twórcą teorii rozwoju psychospołecznego, według niego człowiek już od urodzenia poddany jest etapom rozwoju.

Każdy z nas te etapy przechodzi, na to jak realizujemy zadania rozwojowe ma wpływ środowisko i otoczenie w którym się wychowujemy.

Erikson wyróżnił osiem etapów rozwojowych człowieka, są to:

Faza 1 – obejmuje okres od urodzenia do 2 roku życia

Dziecko nawiązuje więź z najbliższymi, więc tworzy się w nim **zaufanie** lub jego brak.

Celem tej fazy rozwoju - jest osiągnięcie zaufania do matki lub innego opiekuna.

Faza 2 - obejmuje wiek od 2 – 3 lat - dziecko uczy się **autonomii**, dąży do samodzielności

Cel: Osiągnięcie samokontroli i poczucia własnej odrębności.

Dobrze jest dziecku, dać radość z dokonywania wyborów, w bezpiecznych granicach, a nie twardo odmawiać, albo pozwalać na wszystko.

Faza 3 – obejmuje wiek od 4- 5 lat – dziecko uczy się **inicjatywy** – gdy nie ma szansy wykształcenia tej umiejętności może ukształtować się w nim poczucie winy.

Cel: Ukształtowanie orientacji na cele i inicjatywność w działaniu.

W tym okresie dziecko zaczyna samo inicjować zabawę. Gdy mu się to nie uda to wzmocnione poczucie winy może doprowadzić to tego, że jako już dorosły człowiek - nadal będzie spełniał oczekiwania innych, zamiast żyć własnym życiem.

Faza 4 - wiek szkolny - czyli etap szkoły podstawowej tj. od 7-12 roku życia - kształtuje się **pracowitość i obowiązkowość** – niepowodzenia mogą wykształcić niskie poczucie wartości.

Cel: Osiągnięcie poczucia własnych kompetencji. Zagrożeniem jest poczucie niższości. To dobry czas na tłumaczenie, że należy się porównywać ze sobą samym, a nie z innymi.

Faza 5 - okres od 13 roku życia do 18 roku życia – kształtuje się **tożsamość**, odczuwana jest niepewność ról.

Cel: Osiągnięcie odpowiedzi na pytanie „kim jestem?” i „kim mogę być?” oraz wierność sobie.

Nastolatek widzi swoje odbicie w opinii i ocenie jego rówieśników, dlatego rodzice i ich zdanie nie są dla niego najważniejsze. Wówczas wsparcie rodziny jest bardzo ważne, bo nastolatek ma postawę ambiwalentną, co nie ułatwia relacji. Na tym etapie potrzebne jest uszanowanie prywatności, przy zachowaniu rozsądnej kontroli.

Faza 6 - I okres między 19-30 rokiem życia - **intymność** – **samotność** –

Cel: Osiągnięcie zdolności do miłości bez utraty poczucia własnej tożsamości.

Jeżeli młody człowiek ustali swoją tożsamość, to jest gotowy tworzyć długoterminowe zobowiązania wobec innych, jest zdolny do tworzenia więzi z innymi ludźmi. Natomiast jeśli dana osoba nie może stworzyć związków opartych na głębszej relacji, to może odczuwać niepożądaną izolację.

Faza 7 - wiek dojrzały po 30 - Produktywność – stagnacja

Na tym etapie ludzie uznają, że w życiu nie chodzi tylko o nich. Poprzez swoje działania mają nadzieję na wniesienie wkładu, który stanie się częścią ich dziedzictwa. Kiedy ktoś osiągnie ten cel, czuje się spełniony.

Faza 8 - późniejsze lata życia po 60 - Integracja – rozpacz

W momencie gdy człowiek patrzy wstecz na swoje życie - jeśli ma poczucie spełnienia i zadowolenia z siebie, to jest to bardzo korzystna sytuacja, dochodzi wówczas do integracji.

Jednak gdy jest odwrotnie, człowiek żałuje pewnych rzeczy, ma poczucie winy, lub okazuje się, że nie ma nikogo bliskiego, bo nie zadbał wcześniej o relacje, może to wywołać rozpacz, lub życie w samotności.

Podsumowując, pozytywne przeżycie każdego kolejnego etapu sprzyja wypracowaniu prawidłowego **adaptacyjnego schematu**. Natomiast zatrzymanie się na któryś z w/w etapów, lub nie zrealizowanie któregoś z powyższych zadań **tworzy nieadaptacyjny schemat**, który stanowi podłoże do niepożądanych zachowań.

Czym jest kompetencja?

Dziecko spełnia wymogi związane z każdym zadaniem rozwojowym, są to:

- samokontrola,
- rozwój społeczny,
- rozwój emocjonalny
- i rozwój umiejętności szkolnych.
-

Samokontrola – to umiejętność słuchania poleceń i przestrzegania reguł, to umiejętność panowania nad uczuciami gniewu, frustracji i napięcia.

Jak rozpoznać w zachowaniu dziecka trudności z samokontrolą?

W okresie przedszkolnym dziecko nie słucha poleceń opiekuna i nie przestrzega reguł.

W okresie wczesnoszkolnym - dziecko działa zanim pomyśli, czyli jest impulsywne, bardzo szybko się denerwuje i przesadnie reaguje na stres.

Nastolatek ma częste wybuchy gniewu lub napady lęku, nie zdaje sobie sprawy z własnych zachowań i ich wpływu na innych.

Rozwój społeczny – to umiejętność tworzenia więzi z innymi i stopniowe nabywanie umiejętności społecznych.

Jak rozpoznać w zachowaniu dziecka trudności w relacjach społecznych?

W okresie przedszkolnym dziecko w większości przeżywa negatywne interakcje z rodzicami, dziecko jest odrzucane lub jest lekceważone przez rówieśników.

W okresie wczesnoszkolnym, dziecko ma problemy ze współpracą np.: dąsa się, ma trudności z dzieleniem się. Ma w większości negatywne, lub wycofuje się z relacji z rówieśnikami i nauczycielami.

Może wiązać się z dziećmi które wywierają negatywny wpływ. Ma trudności w rozwiązywaniu relacji interpersonalnych.

Nastolatek nie liczy się z myślami i uczuciami innych. Angażuje się w negatywne zajęcia z rówieśnikami, lub też wycofuje się z relacji z rówieśnikami. Może odrzucać rodzinę, może tworzyć niezdrowe związki miłosne.

Rozwój emocjonalny – to stopniowe uczenie się rozumienia i wyrażania uczuć, racjonalnego myślenia i ukształtowania pozytywnej samooceny.

Jak rozpoznać w zachowaniu dziecka trudności z wyrażaniem uczuć ?

W wieku przedszkolnym dziecko nie wyraża swoich uczuć, mogą pojawiać się lęki.

Okres wczesnoszkolny: lęki nadal się utrzymują, pojawia się negatywny obraz Ja, pojawiają się negatywne i niekonstrukttywne myśli na temat samego siebie i innych, nie rozumie i nie wyraża złożonych emocji.

Nastolatek nadal utrzymuje negatywny obraz siebie i innych, może być przygnębiony, lękliwy lub gniewny.

Rozwój umiejętności społecznych – polega na eksplorowaniu otoczenia, stopniowym uczeniu się autonomicznych zachowań szkolnych, to aktywne wykorzystanie nabytych umiejętności edukacyjnych.

Jak rozpoznać w zachowaniu dziecka trudności w zakresie umiejętności szkolnych?

W okresie przedszkolnym dziecko jest nadmiernie zainteresowane mediami (tv, gry) wykazuje słabe przystosowanie do warunków szkolnych, ma obojętny stosunek do nauki.

W okresie wczesnoszkolnym, dziecko nie uważa na lekcji, często nie kończy pracy, nie dba o porządek wśród przyborów szkolnych, brakuje mu systematyczności, ogólnie – nie lubi szkoły.

Nastolatkowi brak szczególnych zainteresowań i umiejętności, brak planów na przyszłość związanych z karierą zawodową – nie wie kim chce zostać w przyszłości.

Przygotowała: Hanna Wosz-Tatara